

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 42 (3–2014)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2014

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подоляка А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Пила В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Сафонова В. Є., д-р екон. наук, Хачатрян Г. Е., д-р екон. наук.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Гаркуша В. С., канд. юрид. наук, доцент, Демченко С. Ф., д-р юрид. наук, Джуль В. В., д-р юрид. наук, проф., Ковальська В. В., д-р юрид. наук, ст. наук. співр., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Курко М. Н., д-р юрид. наук, доцент, Мартиненко О. А., д-р юрид. наук, проф., Муравйов К. В., канд. юрид. наук, доцент, Недюха М. П., д-р філос. наук, проф., Подоляка А. М., д-р юрид. наук, проф., Темченко В. І., канд. юрид. наук, доцент, Христинченко Н. П., канд. юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук, проф., Ярмиш О. Н., д-р юрид. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф., Бучек А. О., д-р психол. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 6 від 2 липня 2014 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подоляка (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 42 (3–2014). — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. — 256 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

Міністерством освіти і науки України збірник “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з економічних наук (за наказом МОН України від 21.11.13 № 1609).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2014
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2014

Поліщук М. Г. Адміністративна преюдиція в кодексі України про адміністративні правопорушення щодо порушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.....	132	Kukhta P. V., Aliev H. H. Constituent parts of the mechanism of control of enterprises investment activity	196
Полярков В. О. Адміністративно-правові методи діяльності суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави.....	136	Баєв В. В. Загальноекономічні тенденції розвитку туризму України	200
Терещук О. Д. Організація діяльності поліції окремих зарубіжних країн щодо припинення групових порушень громадського порядку та масових безпорядків під час проведення масових заходів.....	141	Голуб Л. О. Оцінка аудиторського ризику та тестування засобів контролю фінансової діяльності підприємства	207
Подоляка С. А. Адміністративно-правові засоби забезпечення обігу інформації в органах Прокуратури України	146	Корецька О. В. Щодо визначення економічної сутності конкурентоспроможності промислових підприємств.....	215
Щокін Р. Г. Роль експертизи в укладанні господарських договорів у сфері інтелектуальної діяльності	152	Романенко А. М. Роль механізму “єдиного вікна” у забезпеченні спрощення процедур міжнародної торгівлі	223
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	158	ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ	229
Захожай В. Б., Головач Н. А., Захожай К. В., Казак О. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки (статистичний аспект).....	158	Konczanin M. The status of the profession of a speech therapist in Sweden, Norway, the Czech Republic	229
Рижиков В. С. Організація обліку і калькулювання за повними витратами в управлінському обліку на мікрорівні	163	Szafrańska K. The humanization of the process of educating logopedists (speech-language pathologists) at the university level.....	232
Шконда В. В., Кальянов А. В. Стратегії антикризового управління сучасним підприємством	167	Кравченко А. І. Цінність як духовний стрижень особистості в процесі її становлення та життєдіяльності: концептуально-постановчий аспект	237
Захожай В. Б., Бурсов Р. В. Сучасні підходи щодо визначення технологічного рівня промислових підприємств	176	РЕЦЕНЗІЇ	231
Карбовська Л. О. Досвід зарубіжних країн щодо регулювання попиту і пропозиції на ринку праці фахівців з вищою освітою.....	184	Утвенко В. В. Рецензія на монографію В. В. Омельчука “Нормативно-правове забезпечення державно-церковних взаємин у Візантійській імперії”	243
Лелик Л. І., Гринькевич О. С. Регіональні рейтингові оцінки як інструмент популяризації внутрішнього туризму в Україні	189	Радзівський О. І. Рецензія на монографію А. Г. Охріменко “Фінансове забезпечення функціонування туристичної галузі України”	249
		ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	251

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗА ПОВНИМИ ВИТРАТАМИ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ НА МІКРОРІВНІ

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 42(3), с. 163–166

Наведено визначення та проведено порівняльний аналіз управлінського обліку в сучасних умовах розвитку фінансово-облікової системи в Україні.

Нині в наукових та підприємницьких колах керівників вищої ланки, у сучасній науковій вітчизняній та зарубіжній спеціальній економічній літературі відбувається дискусія про місце і роль управлінського обліку в системі управління підприємством. У контексті зазначеної проблематики існує значна кількість наукових досліджень і практичних розробок як зарубіжних, так і вітчизняних науковців А. Апчерч, Ш. Датар, К. Друді, Дж. Фостер, Ч. Хорнгрен, А. Яругова, М. А. Вахрушина, С. Ф. Голов, Т. П. Карпова, Л. В. Нападовська, М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко, О. В. Карпенко та ін.

Незважаючи на величезну кількість наукових робіт із тематики управлінського обліку, особливо у вітчизняних публікаціях, недостатньо висвітлено значення та сутність управлінського обліку для становлення ефективного управління сучасним підприємством в умовах ринкової економіки і орієнтації законодавства та уніфікації обліку до міжнародних стандартів.

Визначимо сутність та практичну значущість системи обліку та калькулювання за повними витратами в організації управлінського обліку на підприємствах для ефективного управління на мікрорівні в сучасних умовах ринкової економіки.

Як зазначає О. Золотухін: “Кожне підприємство у власній діяльності використовує елементи управлінського обліку. Хоча дехто навіть не здогадується, що це так називається. Фактично управлінський облік — невід’єм-

ний атрибут управління”. Для розуміння значення та сутності управлінського обліку в сучасному підприємстві розкриємо теоретично-законодавчі основи управлінського обліку [4].

Офіційно сутність управлінського обліку визначається в ст. 1 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. №996-XIV (далі — по тексту Закон про бухоблік) [3], таким формулюванням: “Внутрішньогосподарський (управлінський) облік — система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством”. З закону також слідує, що практичне застосування в бухгалтерському обліку внутрішньогосподарської (в системі організації виробничої діяльності підприємством) облікової управлінської інформації передбачає такі процесуальні складові:

- процес реєстрації, накопичення, вимірювання;
- узагальнення, зберігання і передача управлінської та організаційної інформації;
- розподіл інформації для отримання зовнішніх і внутрішніх користувачів, так званий рівень допуску та секретності.

Розподіл інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів дає можливість прийняття топ-менеджерами підприємства раціонально обґрунтованих рішень залежно від внутрішньої поточної ситуації на підприємстві та зовнішніх обставин.

Відповідно до п. 5 ст. 8 Закону про бухоблік “підприємство самостійно розробляє систему та форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій”. Але питання методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності (п. 2 ст. 6 Закону про бухоблік) регулює Міністерство фінансів України, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [3].

Наведемо для порівняння визначення О. Золотухіна для управлінського обліку, яке зрозуміле більшості нинішніх підприємців: “Управлінський облік — це облік, який спрямований тільки на сприяння управлінню підприємством. Призначений він лише для керівного складу підприємства (директорів, начальників, голів, інших керівників). Розробляється самостійно підприємством, не підлягає регулюванню нормативними документами державних органів чи якихось професійних організацій” [4].

Для розуміння теоретичної основи та можливого практичного впровадження й ефективного використання управлінського обліку в управлінні підприємством наведемо дефініції, надані відомими науковцями з цієї проблематики.

С. Б. Ільїна, Т. С. Журба [5] зазначають, що управлінський облік є складовою підсистемою бухгалтерського обліку, яка в рамках підприємства (організації) на мікрорівні забезпечує її управлінський апарат інформацією, що використовується для планування, власного управління і контролю над діяльністю [5] підприємства (організації). До самого процесу організації управлінського обліку на підприємстві можна віднести: науково-практичний пошук, вимірювання, збирання та розподіл за структурними підрозділами чи галузями виробництва, теоретично-практичний аналіз, підготовку, інтерпретацію, передачу і прийом інформації, яка потрібна для ефективної виробничої діяльності управлінському апарату, щоб виконувати ним свої професійні функції.

С. Ф. Голов, В. І. Єфіменко визначають, що “управлінський облік — це процес виявлення, вимірювання, нагромадження, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині організації та для забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів” [1, 209].

Л. В. Нападовська у своїй монографії дає таке визначення управлінського обліку: “Це економічна система, пов’язана із підготовкою та забезпеченням системи управління інформацією при здійсненні інвестиційної, операційної та фінансової діяльності, яка дозволяє розробляти та в комплексі приймати найбільш ефективні оперативні, тактичні стратегічні рішення на різних рівнях управління підприємством” [6, 35–36].

У процесі дослідження організації обліку і калькулювання за повними витратами в управлінському обліку на підприємстві необхідно особливу увагу звернути на існуючі вітчизняні та зарубіжні методи обліку і калькулювання за повними витратами, незважаючи на те, що вони застосовуються в різних економічних реаліях, тому що вони мають характерні спільні риси і можуть практично використовуватись з урахуванням особливостей сьогодення ринкової економіки на пострадянському просторі.

І. Д. Фаріон і Т. М. Писаренко вважають, що завданням управлінського обліку є не лише складання звітів, а також збирання й обробка інформації, яка призначена для власників підприємства, керівників (менеджерів) та інших внутрішніх користувачів службової інформації [9, 12].

Відповідно до зазначеного вище дослідження завдань управлінського обліку більш повний і деталізований перелік таких завдань наводить професор М. С. Пушкар. Процитуємо основні завданнями управлінського обліку в умовах ринкової економіки сьогодення, які є на його думку, а саме [7, 229]:

- складання кошторисів на виробництво продукції;
- облік витрат на виробництво паралельно за багатьма напрямками (цех, дільни-

ця, бригада, виріб, елемент, стаття калькуляції);

- визначення об'єктів калькулювання, калькуляційних одиниць;
- вибір методів обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції;
- складання планових і звітних калькуляцій;
- аналіз відхилень від норм витрат;
- групування відхилень за причинами і винуватцями;
- забезпечення інформації для управління про відхилення від норм;
- визначення собівартості продукції, норми прибутку, рентабельності;
- аналіз собівартості продукції і виявлення резервів її зниження;
- автоматизація обліку, калькулювання і аналізу собівартості продукції.

Зв'язок управлінського обліку як складової облікової політики підприємства визначається методичними нормативними актами з бухгалтерського обліку, які пов'язані в основному із забезпеченням виконання завдань, дотриманням основних принципів і правил. Управлінський облік сприяє керівникам підприємств визначати економічно-фінансову політику підприємства. При формуванні управлінського обліку передбачається майнова автономність і безперервність діяльності організації, послідовність застосування управлінської політики, а також часова визначеність фактів господарської діяльності.

Класифікація методів обліку витрат і калькулювання собівартості в управлінському обліку поділяються за:

- суб'єктами обліку витрат;
- за повнотою витрат, які враховуються;
- за ступенем унормованості витрат.

До класифікації калькулювання методів обліку витрат за об'єктами обліку належать такі методи: попередільний, попроцесний (простий), позамовний (по-вирібний) (див. рис.).

Позамовний метод більш детально і практично розкриває сутність системи обліку та калькулювання за повними витратами в організації управлінського обліку на сучасних

Класифікація методів обліку витрат і калькулювання собівартості

українських підприємствах. Сутність позамовного методу, як сформульовано в роботі В. М. Домбровського, Л. В. Гнилицької та Р. С. Коршикової [2], “полягає в тому, що всі прямі основні витрати обліковують у розрізі встановлених статей за окремими виробничими замовленнями, які видають на заздалегідь визначену кількість даного виду продукції. Решту витрат обліковують за місцями їх виникнення і включають до собівартості окремих замовлень відповідно до встановленої бази їх розподілу” [2].

З вищенаведеного слідує, що об'єктом обліку витрат і об'єктом калькулювання за методом класифікації і калькулювання має бути окреме виробниче замовлення для підприємства. Фактична собівартість окремого замовлення визначається після виконання такого. Необхідно враховувати, що до виконання замовлення у повному обсязі всі витрати, які належать до нього, вважаються незавершеним виробництвом. Це також необхідно врахувати у бухгалтерських проводках.

Таким чином, слід відзначити ефективність позамовного методу серед методів організації управлінського обліку як такого, що найбільш детально і практично відповідає сутності обліку, та калькулювання за повними витратами в організації управлінського обліку на сучасних українських підприємствах. Сутність його полягає, за І. Б. Садовською, в тому, що “всі прямі основні витрати обліковують у розрізі встановлених статей за окремими виробничими замовленнями, які

видають на заздалегідь визначену кількість даного виду продукції” [8].

Література

1. Голов С. Ф. Фінансовий та управлінський облік / С. Ф. Голов, В. І. Єфіменко. — К.: ТОВ “Автоінтерсервіс”, 1996. — 544 с.
2. Добровський В. М. Управлінський облік: Навч.-метод. посіб. для самостій. вивч. дисципл. / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова, За ред. В. М. Добровського. — К.: КНЕУ, 2003. — 235.
3. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. № 996-XIV із змін. і доп. // ВВР України. — 1999. — № 40. — Ст. 365.
4. Золотухін О. Сутність управлінського обліку // Дебет-Кредит № 23 (07.06.2010). — [Електронний ре-

сурс]. — Режим доступу: <http://dtki.com.ua/show/1cid04512.html>

5. Ільїна С. Б. Контролінг процесів господарської діяльності в харчовій промисловості: Навч. посіб. / С. Б. Ільїна, Т. С. Журба. — К.: Професіонал, 2008. — 592 с.
6. Нападовська Л. В. Управлінський облік: Монографія / Л. В. Нападовська. — Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. — 450 с.
7. Пушкар М. С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): Монографія / М. С. Пушкар. — Тернопіль: Екон. думка, 1999. — 423 с.
8. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. — Луцьк: Нац. техн. ун-т. — К.: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2013. — 688 с.
9. Фаріон І. Д. Бухгалтерський управлінський облік: Навч. посіб. / І. Д. Фаріон, Т. М. Писаренко; За ред. д-р екон. наук, проф. І. Д. Фаріон. — Тернопіль: Екон. думка, 2003. — 566 с.

На основі проведеного порівняльного аналізу визначень управлінського обліку, в контексті проблематики розвитку управлінського обліку в сучасних умовах розвитку економічних відносин, наводяться практичні, зрозумілі керівникам підприємств, трактування управлінського обліку і поради щодо практичного використання системи обліку та калькулювання за повними витратами на підприємствах.

На основе проведенного сравнительного анализа определенных управленческого учета, в контексте проблематики развития управленческого учета в современных условиях развития экономических отношений, приводятся практические, понятные руководителям предприятий, трактовка управленческого учета и советы по практическому использованию системы учета и калькулирования по полным затратам на предприятиях.

Based on the comparative analysis of definitions of management accounting in the context of issues of management accounting in the present conditions of economic relations, there are given practical, understandable managers, management accounting treatment and the concrete use of accounting and costing for the full costs of enterprises.

Надійшла 3 липня 2014 р.